

له پیش چاو نه بیو، به هه زار زه حمه تی و دهدی
سهر ئهوان رؤزانمان بردنه سه ری، نه ک هم
ئه وندنده به لکو قوریانییه کی زورمان بُو دا،
زوریک له و میرخسانه کی شیریان باده دا،
له و رؤزگاره سه خته گیانیان له دهست دا، به لام
دبه ئه وه بزانی که ئه مه سووننه تی زیانه و
هیج کات ته گبیر ته قدیری پی

حسین مسته فا

husein_mstafa@yahoo.com

هله نه وه شاوه ته وه همرو ا بیو و همرو اش دبی.
هاوریم ئاواره، لیت خواستوم سو راغی ئه وانه ت
بو بنو سم، که له و سالانه دا و هقاتیان فه رمو وه
زورم سه ری گیزی خو گوشی تا زور به یانت بو
باس بکه م، به لام پیموایه ته نه که میک له و خه لکه خوش معشه ره خاکی بو،

عه رزت ده که مهلا عله شیت و دبیره، چه نه پیاویکی بیزه ره خاکی بو،
خوی و دوکانه بچکوله که یزیر خانو وه دو و نهومیه که بی بهرام به
قوتابخانه که مان قوتا بخانه بی خال، که ئیستا ناویان گوپری وه بو وه به
قوتابخانه مژده، هم ره و قوتا بخانه مامو ستا خه سروی جه لال ناغات و دبیره
که هم به پیوه به ره قوتا بخانه بو و همه میش درسی پیده گوتین، چه نه
پیاویکی هیمن و به پیزو خوش و بیست بو. هم ره ته نیشت مهلا عمل ئه گهر
وه بیرت بی برایم خه لیل بو، که سیکی پاک و بی فیل، که هم که سابه تی
ده زانی و بیس، ئه ویش دوکانداری به ردم درگی قوتا بخانه و سه ره کو لانی
گه ره کی ناو بازار. له بهرام به درگی مه کتنه بی، و هستا مه غدیدی سه رانه بی
به رگ رو وی ده کرد، ئه ها به نه خوشی قاچیکی برا بی ووده و به دار شه قهه
در وقیشت خو ده تنسی؟ که ست و دبیر نه بی جه تمهن سهید برایم گوچی
کو لانه ده ره و دبیره، ئاخر ئه وه مزی خوبی و نه فس بهزی شاره که مان
بو، ئه شایان بو وه نازناوی کو لانه ده ره و نیستاش ئه و ناوه بو ته میراتی
من داله کانی. له وی ئه گهر ساتمه يه ک بکه و چاویک به ملا و ئه مولادا بگیری، و دک
همیش حاجی حسنه ن په په به وینه هله لؤیکی که و تو و دبینی، که

د.

ئاسه واری مملانی هیشتا له زیر جو وه ئه بی رکه سه ره تاتکی ددکا.
وه بیرت دی بی خویندن ده جو وو نه پانک و بانه زیوک و بی شورا؟ برام هه بیو و
پانکی ئه و چه قهنه و شک و پر ئه ستریه که که س گارانیشی نه ده بردی ئیستا
بو ته شاریکی گه شتیاری زور جوان، له بانه زیوکیش یاریگا در وست کرا و و
زه ویه کانی دابه ش کراون، دوور نییه چه ند سالیکی دی بیتنه گه ور ترین و
خوش ترین گه ره کی شار، هه رچ بی شورانه، ئه منیش چه ند سالیکه نه مدیوه
به لام ده لین ئه ویش و دک جاری جاران نه ما وه ئه و زه ویانه یه کارچه نیزگز
بوون ده کیلدرین و نیزگزه کان له که میان داوه!

ئاواره گیان مهان بیو و که جی زور جار به سه ره حاجی له تیف و حاجی
مه جید حه مبال راده و ستاین و ته ما شای داش و دامه یانمان ده کرد، کاتیکیش
له گهن به رد ره بیش نانا یه ک دو و گاتنه و گه بیان ده کرد، ئیمه له خوشیان
ده تریقاینه وه. سه بیره فهندیشت دی بیو، ئه ها پیاویکی پیری پاک و ریکپوش
بو و جار جار ئیواران ئه گهر تاقه تی گرتبا سه ره ژور بمه ره باز اری
هله لدکشا، خو حاجی مهلا عمزیزت دی بیو، و هستایه کی ده ستره نگین و دانا به

برای ئازیزم ئاواره، جو نه وا دواز زیاد له بیست سال دو وری، تاسه ره روان دزو
دو لی ئاکویان و خه لکه که بیت کرد و دو و سو راغیان لمن ده پرسی؟ نازانی بهم
هه وال پرسیه ت من ده گیریه وه نیو سه دان یاده وری تال و شیرینی خه لک و
ناوچه که! مرؤف نازانی جو نه وها زو و تمهن تیده په بیتی و سه ره ره شی
سپی ده کاو هه مو و خه لکانه دیت وونی، با هاو ته مه نیشی نه بیو ون، به لام
بوونه ته یاده وری و نیشتوونه نیو پاته دلی، که چی نائاگا فه راموشی
کردوون.

برام ئاواره، ناحه قت ناگرم که دوا ئه و تمهن ده بیزه تاسه و غه ری بی
مه مله که ت و خه لکه که بیت کرد و ده ته وی سو راغیان لمن بیانی، چیت بو
بگیرمه وه و باسی کی و کویت بو بکه؟ تا خر من خوشم زوریک له وانه
ده ته وی سو راغیان بیان له بیرم کردوون، یان با شتره بلیم له نیو یاده درمیدا
خه وان وونه و خوم سه رقال به دوا چه رمه سه ره ژیان و غاره غاره بگره و
بینه، فه راموشم کردوون، تازه و دخه به ره دیمه وه که جو نه هه مو و ئه وانه
همیش بھیتک بوونه له یاده درمیدم به فه راموشیم سپاردوون؟ ده فه تیکی
باشت دامی و بھانو کو لان و دهرو دهشتی ناوچه که و بھه ره ده مه هه مو
ئه وانه تدا بر دمه وه، که مرؤف ئاسایی و ساده و ساکارو خاکی بوون، کمچی و
ئه مرؤف بارگه یان له دیو داکوتا وه و رهوانی شادیان هر خوا هز بکا له بھر قاپی
ره حمه تی ئه ودا، بی خه بھر له ژاوه زاو و بگره و بھه ره ده گوزه رین.
بیست و ئه وندن سال ته مه نیکی کورت نییه بو ئیمه بوئه مانان ها پری، چونه بو
ساتیکیش ئوخه یمان پیتنه کردوون، ئه و کاته تی تو بو دوا جار له ترسی گرتن و
بهندیخانه هه لانی و ریی هه نه ده انت گرتنه بھر، رؤزگاریکی سه خت و دژوار بو و
برا، ئیمه هه مو و مان له و زیانه که و هری ببیو و که س ئاقیبه تی به خیری

گوتمان له سه رکاشی رازه لیو، به لای خار حاجی سهید عهزیز ئەگەرچى لە نیيۇ
 بىزنى و مەر فېرى ئەزمۇونى بەيتارى بىوو، بەلام بەحەق سەرھەستاي شىكتە و
 بەيتارى ناوجەكە بىوو. ئەدى وەختى لە بن دەرابەكە قىرتاسىيەش شىركۆ لەگەن
 مام عەزىزى شاكر مەحرۇومى رادھەستايىن؟ بەراشت، ئەو كەمتر لەگەن
 ھاوتەمنەكانى رادھەستاو زياتر ئەھلى نیو خويىدەوارو گەنچان بىوو! لە
 ھورا زەر كەكە نزىك چايخانە خەلیل بەكى، دەتدى پىاۋىتكى چارشانە بە
 ئەسپاپى دېتە خوارى، بلىي ناوت وەبىر مابى برا، ئەو پىاپا نازدارە مەلا كەر
 بىوو. ئىدى باسى كىت بۇ بەكم؟ باسى مەلا تايىر كۆر، ئەو مەردى رەشيد! كە
 سەرەپا ئابىنايى لە ھەردووك چاوان، كەچى لەگەن كاروانى چووبۇوه مەبابادى و
 ھەر بە تەنباش سەفەرى بەغداي گىرىبۇو، لە بەغدا چووبۇوه لاي شىيخ
 مەحمۇودى نەمر تا برا چاوساغەكە، كە ئەھەممەد لەوی ھەسكەر بۇوه نەقلى
 حامىيە رواندىز بکاتەوە، ئەمە زانراوە لە مەلا تايىر، نەمۇنە پىاۋى ئازاوا
 راستىڭ بۇوه، كى دەزانى ئەگەر چاوهەكانى رۆشن بۇونايە سەرگەيەتى
 راپەرینىكى نەددىكەد، ھېي كوردى بەدبەخت و بىچارە!
 حەتمەن مەعمەل مافۇورت وەبىردى، رۇز نەبۇو لەوی بە بەلاش و عەلاش
 نەچىيە سەر رېنى كچان، لە كەندى بەينى مەعمەل مافۇورت وەرۈك كورورى
 گەرەكىكى زۆر خاوىن و سەرەتەمان بۇ مالە شەھىدەكان دروست كراوهە ئىستا
 برات والەوی دەزى.

وەبىرت دى زۆر جار بە تەمەنی سەررووی سەد سالەي مام رسولە فنەمان
 دەنزاى و دەمانگوت لە دەرەنە كەس لەو بەتەمەن ئىيە. ئەدى حاجى
 عەباس! پىكەننەن دېت كە ئەو رۆزەم وەبىر دېتەوە، لەناو بازارى خوارازىيەكى
 خۆى دى لە ھەسكەر گەرەبۇوه پەر بەدەنگى بانگى كرد، "كۆرە ئەتتو لە
 كوتى يالە سەماواتى؟" ئەمۇيش پىيگۇت لە كوتۇم، ئەو جا حاجى موسىيەتەرانە
 ھاوارى كرد "باشە باش، كەنۋەت باشتە لە سەماواتى، سەماواتى ھەرام شەۋى
 وەكى ئەنۇوی بىنتى هيىشكە، سېھىنى وەكى ھەرسەتى بىنت خۆى و روونە" ئاخىر
 ئەو بىچارە گۈپى گرەن بۇون بۆيە يەك بەدەنگى خۆى ھاوارى دەكەد. حاجى
 سالىچى مائە مەرۋانا دەناسىيەد؟ وەكى سەر و سەرېرىدە دەگىرەنەوە، لە
 پىكەننەن زارمان بىستەكى لىك رادكشا. ئەدى مام ئاغۇو حاجى حوسىن ئاغا،
 چەندە بە شىكۇشان و شەۋەكەت بۇون، حوسىئانغا مەرگى ھەردوو كۆرە
 نازدارەكە (مەھمەد خەدرى) پىش خۆى كەوتۇن، بەلام تەرمى ھېكىيانى
 نەدىتەوە. حوسىئەن شىتى بۇ نالىيى، وەكى لە كولىنگى بەسەر رېدا دەينۇرپە
 خوارى و رىوابار چاڭ و چۇنيان لى دەكەد ئەمۇيش بە شىنەبى جوابى دەدانەوە
 "بە خىرىيى برا". مام میرەحمدەت خۆ لەبىر نەچوووه؟ وەكى ئىواران لەناو
 كىتىنەن گەرەدەگەردى لە دەرۈ دادەنېشىن و ئەمۇيش بەيتى فۇلكلۇرى بۇ
 دەگۈتىن، ئەها دەيگۇت (كىزۇرۇ لەسە بانى). ماشەلا چەندە جوانى... وەرە با
 بچىنە خانى سەرەرى بەكم وەسە رانى...). ئەدى حاجى سەيد مەممەدى
 بىنەكاولى ئەتكوت ئاوارىشمى زەردا! وەختى قىسى دەكەن زەرەدەخەنە لەسەر
 رۇومەتە زەرەدەكانى نەدەبىرا. خۆ حاجى حەمد پوشۇت وەبىرە، ئەدى مەلا
 بەرپېز، كە تەمەن ئىكەن كەنگە نەفەسى بىرە سەرەن. ئەدى مەلا
 ئۇمەر، چەندىان بۇ نەخۇشى بىردوویە لاي و نوشەتى بە شىقايى بۇ كەردوو،
 ھەمۇو جارىش دايىكەت دەيگۇت ئەلەمەدەللا ئەوجارەش كۆرم لە مردىن گەرەواه.
 حاجى خىليلە بۇ نالىيى، رۆزىك كە لەناو قەيسەرى ھەولۇر لە دوكانىكدا
 كابرايەكت دىبۇو، گۇتۇرۇت ئەو حاجى خىليلە فەقىانىيە، بەلام كابرا ئاپىر

لیدابوویه و هو بیت پیکنه نیبوو، زانیبووی و هکی زور که سی دی ئه و تان به خدیله لی گورایه، سوع بعهتی لی دهر جی ئه وه بو ئه وند بیمه کتر ده چوون! هم دنگوت برای جمکن. با له بیرم نه چی بوت باس بکه، له مامبوی پا جاده هیکیان به ناو گری ئاکویان بر دوته گوندی فه قیانی و ئه و گه ری و چه م و با خانه بونه ته هاوینه واری زور فینک و دلپیش، به لام کانی گورانگی و شکو برينگ، نه کسی ده چیته سه ری و نه خر به رده کانی که سیان له سه ر داهه نیش و نه دار گویزه گهوره که مهلا و هابی ماوه، نه حاجی مه مه دی مه لا و هابی، نازانی به ئاخیری عومری چه ند سه ختی به نه خوشی بر ده سه ری. هه رازی مام خدریش ئه توو ئی سراحت، ئیستا له بدر هاتو و جوی سیاره کس ملی ده بدر ملی نانی.

ئه ری ده تناسی؟ حاجی قادری رهشیدی هم دنگیز بوو هه میش

هه قایه تخوان، وختیکی له جنوب له گه لی پیره عه ربک رادیوی به غدا ده که نه وه و گوی له گورانی (کویستانان خال خال به فری ناچیتو، ئه و دله م تؤراوه و ئاشتی نابیتی) زیره ده گرن، عه ربکه پی دلی حاجی بوم ته رجه مه که، ئه ویش پی دلیت گورانی بکه دلی "های کویستان، های زوزان، های پنک پنک، های به فر های رهش نابیتی.....". ئه دی حاجی محمد کاروانچی، ئه و هم کاروانچی بوو هه میش هه قایه تخوانی کی ناقولا وختی له هه قایه تیکدا تیرو رمو شیری ده دهست دوو باله وانا دنوا له مهیدانی به شهربی ده هینان، هر به راست و اتهدانی ئه وان یه کدی ده گون. ئه دی مام خالیدی رهشیدی؟ ئیران و توران نه ما به ئاواره بی نه بینی، به لام لم ده ده بیانه ته مه نی تووشی فوقدان زاکیره هاتبوو، که سی نمده ناسیه وه. شیخ مهلا عز ددینی بؤ نالی، ئه و پیاوی به نورو نه زهر، هر وختی پهیدا ده بیو هه مه وان پربای دهستی ده بیون و ماجیان ده کرد. مام عوسمان چه قله له شت له پیش چاوه ها، ئه و پیاوی فه لمه وه چاوتیر و ئاوه دانه. ئه دی مام هه مزه و مهلا ره قیب، ئه و دوو جوته برا چاوه شینه ریک و پیکه به حورمه ته، گوندی ئه وان ری و جاده بؤ نه جووه، هر وکو جاران ده بی له گه ری گرسپیلکه کی یه کبین تا کانی که وانی رانه و هستی، له ویش دوای پشویک ملی هه رازی بگریه و بدر تا سه ران، به لام شره جاده هیکیان به دیوی ده رکه له و زیخی ماویلیان بؤ بر دووه، ئه ویش تنهها بؤ هاوینان و بؤ سیاره باره همگر دهست دمدا.

هیی هیی بر، و بیت دی هه مو نیواران مام خوارا که له گه ده گه ره دی ده گه راوه سه ریکی له حه شه مالی ئیمه ده هینایه ژوو رو دهیگوت" ماری خاری کوونه، حه ته من سه رو شکلت له ياد ماوه، وايه؟ ئه وهش بزانه جاده هیکی زور باش به ناو گه ری بؤ گه ره وانی ژوری کی شراوه و خله که حه سایته وه خوايان و ده سیئنی، هر له سه ره پر دی گره سپیلکه جاده هیک به گه ری بنمیرده تا ناو گوندی و له ویشه وه شره جاده هیکی خون تا گپرا کی بر درایه، پیت سه ریه وانیه؟، له بنمیردیت کی و بیردی؟ خاله سیسو و خالیده رهشت دینه وه ياد؟ نه دوو برا پیشمehrگه نازایه ئا زادی کور دستانیان به چاوان نه دی؟ ئمدى با پیری مام کوکه شی، که چه ند فه رمالغ و مه جلیس خوش بیو. وه ستایه کی دیکه شکسته و ده مارت بینمه وه ياد؟ ره نگه مام مه مه د حه سه نه گه ره دی بنا سیه وه، ئه ها مالیان له بوده ری قه سایخانه بیو.

ئیدی باسی کیت بؤ بکه برا؟ له گه نجه کان واحیده سوورت ده ناسی؟ زوو مه کتھبی به جیهیلا و چووه دری، له سه ره تای گوژده وکه له هه و لیری له گه ل چه ند ها و پیش هیزشی به عس چه قین و به رگریان کرد، به لام بمه خشن..

گورستانی گرده گمرد .. گه رکی خاموشان

تیکنی:

- هممو ئه و بەریزانه لەم یاده وریمدا ناویان هاتووه، جگه له "عەدو" ئیستا له گم رکی خاموشان له زیر بەزینیک خۇل راکشاون و سەردەمیکە سۈرا غىكىانم نېيە، خوا بەه شتیان و ئىدانه وه.

- هممو ئه و بەریزانه لای من و لای خەلکىش رېزدارو خوشە ویست بیون، هر لم بەر ئه و رېزو خوشە ویستیش بە سەر گراونه ته وه، هم لە خوشە ویستیه وه هه میش بؤ باش تر ناسینه و میان نازنە و کانیاتم نووسیو، لە گەل هەندىش زور داواب لېپوردن لە رهوانى شاد ئه وان و گەس و کاره بەریزە کانیان دەکم، بەڭلو بە جوانى و دلغاوانى خۆیان بەمە خشن..

